

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א

בס"ד, כ"ט אב התשפ"ו

חולין ק"ד – בשר עוף בחלב, בשר וחלב ביחד על השולחן, והפסק בין אכילת בשר לחלב

שאלות:

1. משה נדר שהוא לא יאכל בשר, מותר לו לאכול עוף?

איסור בשר עוף בחלב

◦ בסוף הדף הקודם, המשנה מנתה שלושה דינים של בשר וחלב, והגמרא מקשה סתירה במשנה:

- הגמרא מבינה שהמילים "כל הבשר אסור לבשל בחלב" מתייחסות לאיסור מן התורה, וכוללות גם בשר עוף, ומכאן שגם בשר עוף אסור בבישול בחלב מדאורייתא.
- אבל בסיפא המשנה אומרת: ש"הנודר מן הבשר מותר בבשר דגים וחגבים", ומכאן שבשר עוף נכלל בנדר – וההלכה זו בדיני נדרים היא כשיטת רבי עקיבא שדבר שהשליח נמלך עליו נחשב ממנו ולכן כלול בלשון בני אדם לעניין נדרים, (וזה כולל כל דבר שהשליח יכול תיאורטית לחשוב שזה כלול בשליחות, והוא שואל על זה). ומכיוון שדעת רבי עקיבא לגבי איסור עוף בחלב היא, שהוא לא אסור מהתורה אלא מדברי חכמים, נוצרת סתירה בין חלקי המשנה!
- רב יוסף מתרץ שרבי סתם את שני חלקי המשנה לפי דעות תנאים שונות – בדיני נדרים כרבי עקיבא, ובבשר בחלב כחכמים שסוברים שאיסור עוף בחלב הוא מהתורה.
- רב אשי מתרץ שהמשנה כולה כשיטת רבי עקיבא, ופירוש הרישא הוא: ש"כל הבשר אסור לבשל בחלב" – מקצתו מן התורה (בשר בהמה) ומקצתו מדברי סופרים (בשר חיה ועוף), חוץ מבשר דגים וחגבים שאינם אסורים לא מהתורה ולא מדברי סופרים.

2. שלום הכין שולחן בופה, האם אפשר שעל השולחן יהיו מאכלים חלביים ובשריים?

איסור העלאת בשר וגבינה על השולחן

◦ המשנה אמרה שאסור להעלות גבינה ובשר ביחד על השולחן,

- רב יוסף ניסה להוכיח שאיסור אכילת בשר עוף בחלב הוא מהתורה. שהרי אם אכילת עוף בחלב היא רק גזירה מדרבנן משום אכילת בשר בהמה בחלב, אז איסור העלאת על השולחן יהיה "גזירה לגזירה", ולא גוזרים גזירה לגזירה, כמו שמוכח מזה שלא גוזרים על חלה שהופרשה מדרבנן בחוץ לארץ, וכהן יכול לאכול אותה על אותו שולחן שאוכל גם זר, בעוד שבחלה שהופרשה בארץ זה אסור.
- אביי דוחה את הראיה: זו לא גזירה לגזירה דרבנן. הסיבה היא שאם נתיר להעלות עוף וגבינה, יבואו להעלות גם בשר בהמה וגבינה שאסורים מן התורה. ואין להוכיח מחלת חוצה לארץ, מפני שבחוץ לארץ אין בכלל באזור חלה מן תורה ואין לחשוש שיטעו בה.
- רב ששת הקשה לאביי: הרי גבינה ובשר בהמה, כשהם צוננים אכילתם היא לא איסור תורה (כי התורה אסרה דרך בישול), ולכן עדיין ההעלאת נראית גזירה לגזירה!

- האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א
- **אביי תירץ:** שגזרו שמא יעלה בשר בהמה וגבינה באילפס רותח — כלי ראשון שעומד על השולחן, שבו יש איסור בישול בשר בחלב מן התורה.
 - המשנה מביאה מחלוקת בהעלאת עוף וגבינה לשולחן:
 - **בית שמאי אומרים:** שבשר עוף עולה עם הגבינה על השולחן, אבל לא נאכל איתה ביחד.
 - **בית הלל אומרים:** שבשר עוף לא עולה על השולחן עם הגבינה, ולא נאכל עמה.
 - **רבי יוסי אומר** שהמחלוקת הזו היא מהמקרים שבהם **בית שמאי** מקילים ו**בית הלל** מחמירים.
 - המשנה מוסיפה שהאיסור להעלות נאמר דווקא בשולחן שאוכל עליו, אבל בשולחן שעליו מסדרים את התבשיל מותר להניחם זה לצד זה.
 - הגמרא **אומרת שתנא קמא** במשנה הוא **רבי יוסי** עצמו, והתנא שכח להזכיר את שמו של **רבי יוסי** בהתחלה וחזר וציין את שמו כדי לייחס את המאמר לבעליו, כי "כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם" כמו שנאמר: "וְתֹאמַר אֶסְתֵּר לְמֶלֶךְ בְּשֵׁם מְרֻדָּי".
3. גבי אכל רבע עוף, הוא יכול לאכול מיד אחר כך מעדן חלב?

הפסק בין אכילת בשר לגבינה

- **אגרא חמיו של רבי אבא** שנה: ש"בשר עוף וגבינה נאכלים באפיקורן" (בהפקרות, באופן חופשי) – ופירש שאין צורך בנטילת ידיים ובקינוח הפה בין עוף לגבינה או להיפך, להבדיל מדעות שנראה בהמשך לגבי בשר בהמה וגבינה.
- **רב יצחק בריה דרב משרשיא** אכל גבינה ומיד אחר כך בשר, בביתו של **רב אשי** ביום בלא נטילת ידיים. והקשו עליו מדברי **אגרא**, שדווקא בעוף אפשר לאכול חופשי, אבל לא בבשר בהמה, הוא הסביר: שדווקא בלילה יש ליטול ידיים מפני שלא רואים אם נדבק בהן מאכל, אבל ביום מספיק לבדוק שהידיים נקיות.
- הברייתא בסוף הדף, מביאה מחלוקת בין **בית שמאי** ו**בית הלל** בקינוח והדחה: **בית שמאי** אומרים מקנח את פיו, ו**בית הלל** אומרים מדיח את פיו.

הגמרא תמשיך לדון במחלוקת הזו בדף הבא.